

ТРАДИЦІЇ ВІА «ЧЕРВОНА РУТА» В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЕСТРАДНОГО ВИКОНАВСТВА

А Здійснено спробу аналізу мистецьких традицій вокально-інструментального ансамблю «Червона Рута» та його впливу на сучасне естрадне мистецтво. Визначаються особливості виконавської традиції ВІА «Червона Рута», вплив діяльності колективу на естрадно-ансамблеве виконавство України та пострадянського простору. Прослідковано зв'язок творчої діяльності колективу з організацією однойменного фестивалю, як наслідок вплив функціонування фестивалю «Червона Рута» на популяризацію та розвиток естрадного мистецтва.

Ключові слова: ансамбль; «Червона Рута»; фестиваль; українська музика; естрадний еталон

Актуальність проблеми. Нині в усіх галузях і мистецьких напрямках спостерігається звернення до фольклорної тематики. Зокрема в цьому контексті показовим є естрадне виконавство. У контексті жанрового еkleктичного поєднання, звернення до фольклористичного мелосу дає інноваційні поєднання фольклорної традиції з джазовою, поп- і рок-музикою: обробки народних пісень, цитування музично-фольклорного матеріалу із залученням нехарактерного інструментарію, створення техно-, хаус-, електрокомпозицій на фольклорній основі, еkleктики автентичної манери виконання з інофольклорною [6]. У контексті стилістичного виконавського розмаїття, показовим є вокально-інструментальний ансамбль «Червона Рута» з фольклорними елементами української пісні, естрадними ритмами, який гармонійним звучанням відображає самобутність культури України, що безпосередньо актуалізує творчість ансамблю сьогодні. Відтак, актуальним є аналіз впливу виконавських традицій ансамблю «Червона Рута» на сучасне естрадне виконавство.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Переважна більшість наявних публікацій несуть публіцистичний та історичний характер, де відбувається констатація того, чи іншого історичного факту з біографії та виконавської практики ВІА «Червона Рута» [2; 5]. Характерні риси української поп-музики висвітлені у працях доцента О. Войченко [1]. У контексті нашого дослідження заслуговує уваги робота Л. Кияновської [3]. Ю. Надвірнянський аналізує роль фестивалю «Червона Рута» у збереженні національної культури [4]. Загальні тенденції розвитку сучасного хорового та ансамблевого виконавства досліджено в роботі доцента Н. Перцової [5]. В. Толубко в дослідженні «Музичний фестиваль у сучасному соціокультурному контексті: актуальні питання режисури» узагальнює особливості концертної постановки фестивальних номерів [6]. Отже, мистецька традиція ВІА «Червона Рута» викликає увагу дослідників естрадного мистецтва в літературі загального характеру. Згадки про творчу діяльність ансамблю є принагідними та несуть характер констатації історичних фактів, здебільшого дотичних до історії однойменного фестивалю. Й досі поза

увагою дослідницької думки залишається конкретизація, систематизація та узагальнення особливостей діяльності ансамблю та його безумовного впливу на сучасне естрадне виконавство.

Висвітлення невіршених раніше частин загальної проблеми. Таким чином, забарвлення репертуару ансамблю фольклорними елементами української пісні в поєднанні з естрадними ритмами, актуалізує творчість ансамблю сьогодні та зумовлює потребу осмислення мистецьких традицій колективу та їхнього впливу на сучасну естрадно-виконавську практику.

Метою статті є дослідження впливу мистецьких традицій ВІА «Червона рута» на сучасну вокально-інструментальну ансамблеву виконавську культуру українського медіапростору.

Викладення основного матеріалу дослідження. Вокально-естрадне виконавство можна охарактеризувати як динамічне явище. Незважаючи на відносно невеликий історичний шлях розвитку, воно сформувалося у світовому просторі музичної творчості як феноменальне художнє явище, що відрізняється стилістикою, естетикою, поетикою. Вивчення процесів становлення й розвитку діяльності ансамблів дозволяє виявити традиції української естради, що є передумовою становлення й розвитку автономного естрадного музичного мистецтва в Україні. Незважаючи на існуючий доробок у вивченні ансамблевого виконавства, недостатньо дослідженими залишаються питання впливу ансамблевої творчості на сучасну естрадну українську виконавську традицію, що актуалізує необхідність комплексного аналізу специфіки естрадного вокально-ансамблевого виконавства, насамперед колективу «Червона Рута» як творчого феномену естрадного ансамблю.

Період 70–80-х рр. ХХ століття характеризується змінами у музиці, у текстах, що використовують митці. Відбувається зміна змістового наповнення музичних творів. Зокрема, тематика текстів пісень уже не присвячена лише праці, сільській культурі. Нові твори жваві, енергійні, актуальні для молоді, оскільки пов'язані з питаннями, що турбують молоде покоління (любов, стосунки між чоловіком

і жінкою тощо). Ці пісні у виконанні вокально-інструментальних ансамблів заохочують молодь танцювати [4].

Творчість ВІА «Червона Рута» є універсальною і водночас особливою. Фольклорна орієнтація, як наслідування стилю ансамблю, у формуванні виконавських колективів сьогодні – це орієнтація в культурному, орієнтація в жанровому, мелодичному просторі, в тематиці, в доборі інструментарію, пошуку засобів ретроспективи виконавської традиції. Доктор мистецтвознавства Л. Кияновська у монографії «Стильова еволюція галицької музичної культури ХІХ–ХХ ст.» вказує на творчість ансамблю «Червона Рута» та пісенний доробок В. Івасюка як синтез «старого і нового», «нової фольклорної хвилі». Разом з тим у Львові, як і в багатьох республіках тодішнього Радянського Союзу, поширюється така незвична для західного світогляду, і напрочуд плідна та естетично повноцінна, на противагу до соціалістичного реалізму, художня тенденція, як «нова фольклорна хвиля». Вона примирює традиційне і відверто новаторське художнє світобачення, об'єднує архаїчні фольклорні поспівки й обрядові мелодії та тексти з гострими терпкими гармоніями, притаманними модерному мистецькому мисленню, об'ємною просторовою фактурою, сонористичною тембральністю, застосуванням шумових звучностей, використанню нової звукозаписуючої та звуковідтворюючої техніки, як можливості оновити тембральну палітру тощо. Дуже важливою прикметою естетики нового напрямку була її естетична і технічна «відкритість», можливість індивідуально підійти до синтезу «старого і нового», розставити акценти відповідно до конкретного задуму і стилю даного композитора. Таким чином, творче мислення поета було глибоко закоріненим у народну й літературну традицію, проте поет експериментує і з новітніми системами віршового письма, що у сукупності й визначило популярність пісень Володимира Івасюка та ВІА «Червона Рута» [3].

Пісенний доробок ансамблю надав поштовх для започаткування фестивалю молодіжної національної музики «Червона Рута», що водночас є і єдиним україномовним фестивалем. Майже 90% відомих, популярних в Україні та за її межами вітчизняних виконавців, відкриті «Червоною Рудою». Серед них: Ірина Білик, Марія Бурмака, Олександр Пономарьов, Ані Лорак, Руслана, Катя Чілли, гурти «Кому вниз», «Брати Гадюкіни», «ВВ», «Скрябін», «Мертвий півень», «Плач Єремії», «Пікардійська терція», «Брати Блюзу», «Тартак», «Танок на майдані Конго» та багато інших. Ідея організації фестивалю належить журналісту Іванові Лепші. Її він висловив у статті «То є чистая вода...», вміщеній у часописі «Молодь України» від 27 грудня 1987 р. Далі І. Лепша запропонував проводити щорічний конкурс-фестиваль «Червона рута», на якому звучали б у виконанні професійних ВІА та солістів естради нові твори як композиторів-професіоналів, так і композиторів-аматорів. За його задумом у рамках конкурсу-фестивалю

«Червона рута», присвяченому В. Івасюку, могла б відбуватися творча співпраця професіоналів із аматорами [4].

Під впливом першого такого фестивалю в українській естрадній пісні починається «нова фольклорна хвиля», що характеризується сучасною розробкою різних пластів національної пісні. Даний період характерний також стилістичним поділом традиційної естрадної пісні (власне, традиційна естрадна пісня – ВІА, сольні виконавці та поп-музика) й початком усвідомлення колосального музичного потенціалу нації та активним творенням власної оригінальної музичної культури задля того, щоб ідентифікувати себе у світовому музичному просторі. «Червона рута» є найбільшим і найпрестижнішим в Україні фестивалем сучасної молодіжної музики. Фестиваль, наразі, відбувається кожні два роки.

Фестиваль стоїть на сторожі українського. Майже всі учасники фестивалю продовжують пісенну творчість. Їх пісні формують українську молодіжну музику, яка була б конкурентоспроможною на міжнародній арені, модною й відповідною потребам молодого покоління, здійснюючи справжній переворот, естетичний прорив у культурі України, вносячи нові музичні жанри: фольк-рок, рок-готіку, етно-рок, шокуючо-циркові, язичницький поп, магічно-заклинальний рок, козацький метал, думний рок, гуцульський нью-ейдж, коломийковий джаз-рок, пародійно-гротескові моменти, українську дискотечну музику, кабаре-жанри.

Кожен фестиваль «Червона рута» унікальний. Перший фестиваль української сучасної пісні «Червона рута» відбувся у Чернівцях на знак того, що тут жив і творив автор однойменної пісні, популярний виконавець і композитор Володимир Івасюк. Організаторами фестивалю виступили Міністерство культури, ЦК ЛКСМУ, Український фонд культури, спілки композиторів та письменників України. Конкурсанти змагалися у жанрах поп- і рок-музики, а також бардівської пісні та співаної поезії. У рок-змаганнях брали участь згодом популярні гурти «ВВ», «Брати Гадюкіни». Лауреатами та дипломантами фестивалю стали Т. Курчик, А. Миколайчук, П. Дворський, рок-ансамблі «Сестричка Віка», «Кому вниз». Фестиваль мав величезний вплив на політичну активність в регіоні, сприяв пробудженню національної свідомості серед української молоді.

Аналіз сучасного медійного естрадного простору дозволяє виявити негативну тенденцію до примітивізації та тенденцію до шлягеризації. Така технологія створення пісень передбачає посилення тих позицій слухачької психології сприйняття, за якої певне поєднання відомих ритмо-інтонаційних мотивів забезпечує пісенному твору досить високий ступінь атрактивності, щоб мати якомога ширший ринок збуту [2; 6]. Основними факторами, що визначають популярність пісні сьогодні є: проста музична тема; так само простий і зрозумілий текст; чіткий, достатньо оригінальний танцювальний або баладний ритм;

контрастна форма поєднання куплета і приспіву. Крім того, для популярної музики характерна персоніфікація. Тобто здебільшого імена виконавців популярних музичних творів відомі широкій публіці. Проте, на нашу думку, далеко не завжди такий шлях є актуальним для створення якісного недейного контенту. Здебільшого такі мистецькі пошуки швидко захоплюють широке коло слухачької аудиторії, продукт стає популярним і тиражованим, авторський і виконавський цехи отримують очікувані дивіденди. Проте примітивність пісенного матеріалу не здатна на довготривале тиражування, адже масовий продукт є явищем тимчасовим і переважно динамічним. Лише якісний музичний матеріал, сповнений розмаїттям художньої та виконавської виразності, викликає довготривале зацікавлення аудиторії та стає «золотим фондом» національної музичної спадщини.

Однак на Сучасний якісний медійний продукт, на ґрунті досвіду попередників, зокрема таких, як «Червона Рута», створюється шляхом синтезу та еkleктичного поєднання фольклорного мелосу із сучасним інструментарієм і манерою виконання [2; 5]. Донині аранжування народних мелодій ВІА «Червона Рута» використовують популярні рок-команди – «Гайдамаки», «Мандри», «Перкалаба», «Гуцул Каліпсо», «Кобза оригінал», «Плач Єремії», «Кому Вниз» тощо. Сучасна українська сцена продовжує традиції ансамблю та модернізує його пісні у різних інтерпретаціях.

Пісню «Червона Рута» в нових сучасних інтерпретаціях виконують молоді артисти на різних талант-шоу. Колектив «Шпильасті кобзарі» виконав пісню у своїй оригінальній інтерпретації на шоу «Україна має талант». Молода співачка Яна Кулик переклала пісню англійською мовою і виконала її на шоу «Голос країни» у 2013 році. У 2016 р. в ефірі «Голосу країни-6» «Червона Рута» звучала у версії Валерії Семенець.

Ильенко Олеся. Традиции ВИА «Червона Рута» в контексте современного эстрадного исполнительства.

А Предпринята попытка анализа художественных традиций вокально-инструментального ансамбля «Червона Рута» и его влияния на современное эстрадное искусство. Определяются особенности исполнительской традиции ВИА «Червона Рута», влияние деятельности коллектива на эстрадно-ансамблевое исполнительство Украины и постсоветского пространства. Прослежены связь творческой деятельности коллектива с организацией одноименного фестиваля, как следствие влияние функционирования фестиваля «Червона Рута» на популяризацию и развитие эстрадного искусства.

Ключевые слова: ансамбль; «Червона Рута»; фестиваль; Украинская музыка; эстрадный эталон

Ilenko Olesya. Traditions of «Chervona Ruta» Band in the Context of Modern Variety.

S Author of this paper attempts to analyze traditions of the vocal-instrumental ensemble «Chervona Ruta» and its influence on modern pop art. The features of the performing tradition of the «Chervona Ruta» band, the influence of the collective's activity on the variety-ensemble performance of Ukraine and the post-Soviet space are described. Connection of the creative activity of the collective with the organization of the festival of the same name is traced, as a result, the influence of the functioning of the festival «Chervona Ruta» on the popularization and development of pop art.

Key words: ensemble; «Chervona Ruta»; festival; Ukrainian music; pop standard

Иваненко Майя Володимирівна, провідний концертмейстер кафедри музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв

E-mail: ivamaya@ukr.net

Показовим щодо класичності творчості ВІА «Червона Рута» є, зокрема, те, що родзинкою фестивалю «Червона Рута – 2015» було виконання фіналістами конкурсу значної кількості пісень ансамблю, які не наважуються брати у свій репертуар навіть професійні співаки.

Висновки з даного дослідження та подальші перспективи. Тобто медіапростір XXI століття використовує надбання минулого, зокрема, пісні ансамблю «Червона рута», оскільки вони вже є шлягерами, впізнаються публікою. Їхня інтерпретація із застосуванням сучасних ритмів, акустичних прийомів, аранжування дозволяє колективам бути популярними у розрізі класичного виконання.

Таким чином, творчий здобуток ансамблю «Червона Рута» є своєрідним еталоном класичної естрадної музики для сучасних виконавців і гуртів. Виконання пісень ВІА «Червона Рута» свідчить про досягнення колективом чи співаком високого рівня майстерності.

Список використаних джерел

1. Войченко О. М., Хлопотова А. А., Юрчук В. В. Музичне мистецтво естради: до проблеми формування. *Молодий вчений*. 2018. № 2.
2. Головатюк В. Д. Фольклорні колективи та їх роль у підтримці традиції власного регіону (на матеріалі українців північного Підляшся). *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*. 2012. № 19. С. 242–248.
3. Кияновська Л. О. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX–XX ст. : дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.01 / Національна музична академія ім. П. І. Чайковського. Київ, 2000. 420 с.
4. Надвірнянський Ю. Фестиваль «Червона рута» як символ збереження національної культури крізь призму глобалізаційних процесів. URL: <http://mij-kraj.com.ua/mi-%E2%80%93gorda-natsiya/festyval-chervona-ruta-iak-symvol-zberezhennia-natsionalnoi-kultury-kriz-pryzmu-hlobalizatsiinykh-protsesiv>
5. Перцова Н. О. Тенденції розвитку української хорової літератури X–XIX ст. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Педагогіка, психологія, філософія*. Київ : Міленіум, 2015. Вип. 230. С. 121–128.
6. Толубко В. О. Музичний фестиваль у сучасному соціокультурному контексті: актуальні питання режисури. URL: <http://www.stationline.org.ua/kultura/112/20810-muzichnij-festival-u-suchasnomu-sociokulturnomu-konteksti-aktualni-pitannya-rezhisuri.html>

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 19.02.2019